

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY

VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDEĽU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena :
 Na celý rok . . . . . 2 zl. — kr.
 Na pol roka . . . . . 1 > — >
 Na štvrt roka . . . . . — > 60 >
 Jednotlivé číslo 4 kr.

Spisujú a vydávajú:
MIKULÁŠ LEPSÉNYI
a GERHARD NÉMETH.
 Hlavný spolupracovník:
FRANTIŠ BLESZKÁNY.

Redakcia a vydavateľstvo : V Budapešti
 I. ker. Döbrentey-úlica 18.
 sem sa majú posielat predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie.
 Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku je 10 kr.

PRED ODPOČINKOM.

Mäkké teplé podušky už čakajú riadnych hostov. Maličká i ponáhľajú sa na odpočinok po behačke cez celý deň. Ako nepokojné motýle poletávali z jedného miesta na druhé, s unávenou hračkou trávili celý deň, včul tedy ustati, vysilení sotva sa dočkať môžu, aby si mohli ľahnúť. Prv musia vážnu povinnosť vykonať. Nesmia si tak ľahnúť, ako hovádka. Ich matka chcejúc ich vychovať za dobrých kresťanov, netrpí, aby zabudli na Boha. Nie, dobrý kresťan musí ísť na odpočinok s vrúcnu modlitbou. Ak tomuto prestarému obyčaju svoje dievky už za včasu priviká, dobre vediac, že ľahšie je nahnúť malú ratolesť, než starý strom. I kľakne si malé dieťa

poslušne bez všetkého odporu pred svoju posteľ, nevinné svoje oči ovesiac na obraz visiaci na stene, tak krásne, tak prenikavo sa modlia, že keď ich vidí človek vyroni sa mu slza blaženosti z oka. Och, Bože môj! kde je ten blažený čas, keď sme ešte i my, také srdce uspokojivé úlohy detinskej pobožnosti vykonávali. Jak pokojní, jak blažení, jak spokojní sme boli. Vtedy sme ešte ani nešípili, jakým pokladom je detinská nevedomosť, a jakou starosťou nás zrazí ten vek, ktorý sme si v detinstve tak veľmi žiadali, a keď to od nás závisí, natoľko by sme mu boli náhlili.

Šťastlivé dievky, váš spánok dozaista sladší bude nežli náš!

S úprimnou dôverou prosíme priateľov našich zásad, aby naše noviny s apoštolskou horlivosťou rozširovali, ponevác semeno našich vznešených úmyslov len tak budeme môcť rozsiat široko a sebe budúcnosť zabezpečiť.

Máme-li sa uspokojiť.

Jestli sme mužovia, smelo pozreme do očí ťažkostiam a zbabele neupustíme od boja. Asíce tým menej, pretože my, ľud, ešte sme sa ani vysloviť nemôhli. Nižší dom, vyšší dom, kráľ už sa vyslovili, a všetci traja jednomyslne, že čo posávať svätým bolo, to od týchto čias nestojí nič, čo posávať nerozlúčiteľným sväzkom bolo, to na budúco je neplatným, čo sám Boh nariadil a cirkev cez dva tisíc rokov učila, to musí prestať. Áno, ale o tomto mimoriadnom vážnom novoteni, ktoré tisícročné obyčaje, sväté úkony praotcov, náuky cirkve, základy nášho rodinného života vyvrátiť zamýšľa, *ten najmohútnejší živel ľudskej spoločnosti, ľud ešte sa nevyslovil.* A ver ľud je hlavná, prvá vážnosť, pretože i kráľi sú pre ľud, pre dobro a pre obsluhu ľudu, a nie oprotivne ľud neni pre kráľov.

Tou najprvšou vážnosťou je tedy väčšina, množstvo, ľud sa ešte nevyslovil. Nevyslovil sa, pretože pred minulými voľbami ešte nikto nehovoril o tých podlých plánoch, s ktorými naša vláda tieto búrlivé návrhy na stôl snemovne vkradla. Tedy nemôhol vôbec odsúdiť, nemôhol chrbát obrátiť tým podliakom, slobodomurárskym ablegátom, ktorí boli apoštolmi tých pekelných návrhov. Ale bude súdiť v budúcnosti, pri príležitosti nasledujúcich volieb. A že jaký bude jeho súd, môžeme si predstaviť, keď sa rozpomenieme na to prijatie, jakého pána Juštha solnokčani, pána Komjáthyho devecerčani súčasťnili. Takto bude zneť súd ľudu všade, po širokej tejto vlasti. Ako výchor obráti sa proti zradným ablegátom a vypraší ich i z chotára.

Tým seba a i jedon druhého osmeľujú tí úzkostliví Judáši, že do voľby ľud zabudne na tú hroznú urážku. To sa však nestane. Oprotivne jestli že do voľby v život uvedené budú tie nové zákony, vtedy už z výkonu bude vedeť, jak sme pravdu mali, keď sme písali, že tieto zákony mnoho triznenia a darobných útrat spôsobujú a ešte viacej bude proti nim pobúrený nežli včul.

Bohužiaľ, že naša ústava dovoľuje, aby ľud, na koho sa tie zákony vzťahujú, podvodne prevedený bol. Obchádzajúcimi cestami jakýkoľvek zákon možno u nás na krky ľudu naložiť, lebo ľud nemá práva nečo povedať ku takýmto zákonom. Čo ablegáti zahlasujú, to musí prijať za zákon, či sa mu ľubi, či nie. A hovoria, že je to sloboda. V Hollandsku a v Švajciarsku, keď je reč o utvorení vážnych zákonov a istá čiastka voličov požaduje, prv

než by do života uvedené byly, dajú odhlasovať všetkých voličov, že či žiadajú ich alebo nie? a len potom môže byť návrh zákonom, keď sa väčšina ľudu zaň vyjadri. I u nás sa to musí uviesť. Liberálni páni síce bez rozdielu stránky proti tomuto plánu sa potom postavia, pretože ved' takto od svojich podvodných cieľov boli odseknutí, ale stránka čistého úmyslu, ktorá záujmy ľudu nie na jazyku, lež na srdci nosí, tá sa nebojí aj u nás udomáčniť túto švajciarskú ustanovizeň, pretože ona je rozšírením práv ľudu. Pretože však ľudová stránka musí bojovať za opravdivé práva ľudu, nemôže vyhnuť tomu, aby to nevzala do svojho programu totiž i tajné hlasovanie ľudu nad vážnejšími zákonami.

Že sa liberálni páni hrozia tejto myšlienky, to rozumieme, ale jestli že by sa i priatelia ľudovej stránky jej báli, to by sme zanepochopiteľné pokládali. Hovorí sa, že takto zákonodárstvu umeleckým spôsobom ustavičné prekážky možno robiť? Ale my sa pýtame, prečo je to, že táto ustanovizeň vo Švajciarsku dobrou sa byť dokázala? Ved' máme príklad.

Netreba sa tedy zpierať, ani sa ukrývať, leš hrajme sa s otvorenými kartami. Na vetroplachov polovzdelaného sveta v cilindroch nemôžeme sveriť osúd krajiny. My sa odvolávame na striezlivý nepokazený ľud. Jestli že môžeme sa na nekoľko spoľahnúť, najlepšie na ľud, pretože uznať musíme, že pomerne viacej počestných srdce klopá pod halienou, než pod kaderami po umelecký zakrochmalených šmizlikových košiel. Nemusíme sa tedy toho báť, keď od súdu krásne vykefovaných darmožráčov appellujeme na súd sedliaka so zdravým rozumom. Ten môže byť o mnoho uspokojovavejší pre nás než onen, pretože tu nehrozí sebecký záujem vážkam spravodlivého súdu.

Nie len že sa neuspokojíme, lež len napozatým chytíme sa opravdu do roboty. *Treba zotrieť tie hnusné zákony! Treba vytrhnúť ich z knihy zákonov, ktoré ľud nechce! A konečne za poslednú súdnu stolicu zákonodárstva treba učiť hlas ľudu.*

Ale ako že toto môžeme dosiahnuť?

Len tak, keď na kandidátov ľudovej stránky budeme hlasovať.

Prečo?

Preto, pretože jedine len do programu ľudovej stránky je vzaté, aby sa cirkevno-politické návrhy zotrelý a súd ľudu nad prijatými zákonmi.

Ostatné stránky tieto punkty ani sa nepovážia vziať do svojho programu, pretože cítia, že v tom páde, keď by sa tieto previedly, bolo by po dobrom svete; ale ľudová stránka

sa nebojí, lebo nemá sobecké, špinavé ciele, a pokiaľ práva ľudu chce rozšíriť.

Preto aj úfame, že ľud všade po krajine pod zástavu svojej vlastnej stránky v zástupe sa postaví, a odtiaľ ho neodvábí ani Koššúth, ani Apponyi, ani Wekerle a jeho banda.

Pomysli si o ľudu, že o tvoj vlastný zájem ti ide. Tak budeš odpočívať v posteli, ako si ustleš.

Tedy si ustel dobre. *Priateľ ľudu.*

POLITICKÉ CHYRY.

Prepustený Koloman Radó. Kráľ Kolomana Radó nadžupana Železnej stolice na jeho vlastnú prosbu, uznajúc vŕcne jeho zásluhy zo služby prepustil.

Vyhlásenie cirkevno-politických návrhov. V krajinskej zbierke zákonov 18-ho tohoto mesiaca tri cirkevno-politické zákony sú už vyhlásené. »Nemzet« menované vládne židovské slobodomurárske noviny prehovoriac o tomto poznamenávajú, že vyhlásené zákony sú už záväzné a že tá stará zásada stranivá zákonov hneď sa môže upotrebiť, ktorej účinok včul v tom záleží, že búrenie proti týmto zákonom už sa má prestať. — Ďakujeme »Nemzet«-u za jeho srdečné upozornenie, ktoré bez pochyby ponajprv na katolícku tlač sa vzťahuje, my na vzájom však sme tak smelí skrze neho odkázať pánu ministrovi Szilágyimu, aby vtedy len poslal pre nás svojich žandárov, lebo nám ani na um neprichádza, aby sme sa poddali, ba i tých najkrajnejších sústavných prostriedkov sa chopíme, aby sme tieto ohavy vytrhali zo zbierky zákonov.

Taliánske veci. Vo vlasti kučiberov nemôže ani jeden rok uplynúť, aby sa ne-tul svetochýrny škandál. V loni klamstvo rímskej banky zarazilo svet, kdežto toho roku prišlo na Krípiho ministerského to predsedu a jeho ženu. Včul to len vysvitlo: prečo minulého roku sa ponáhľali veci rímskej banky závojom prikryť a škandál utajiť. I ministerský predseda je dotknutý, na koľko mnohé a veľké summy si požičal z banky, ktorých ani úroky ani kapitál nezaplatil. Túto povornosť banky driečny ministerský predseda tým odmenil, že jej huncutstva nepretrásal ale nechal ju ísť svojou cestou. Včul však vyšla na vrch táto ohavnosť. Utajiť nebolo možno, pokiaľ úradné pisma dokazujú. Zamätená je i žena Krispiho, ševkyňa tej panej, a vrátne. Adorian Lemmi veľký majster slobodných murárov, ktorí všetci došli tú banku a brali pôžičky na staré smenky. Opravdu to sú krásne veci. Takéto sú mravy bez náboženstva. Páni slobodní murári buďte hrdí na ne!

Voľba v levočskom okrese. Po smrti grófa Kolomana Csákyho bude voľba v levočskom okrese. Posávan vystúpili dvaja kandidáti: Oskár Prihradny s programom vládnej stránky a Dr. Ján Zelenyák professor thelogie s programom ľuduvej stránky. Pána Zelenyáka čo najvŕcnejšie odporúčame, voličia za včas nech sa k voľbe tejto pripravujú, ničím nech sa nedajú odstrašiť ani hrozbou ani prosbou; na žiadan spôsob nech nehlasujú na kandidáta vládnej stránky, ktorá náboženstvo prenasleduje, tým menej na kandidáta jakejkolvek inej stránky, okrem ľuduvej.

Krajinský snem.

Budapešť 15-ho decembra.

Zasadnutie započalo sa ticho s rozličnými oznamami a tak sa aj skončilo ticho s interpelláciami.

Snemovňa sa zaoberala najviac so záležitosťami rozličných ablegátov, ktorých vrchnosti prosily vydať. Snemovňa bez hádky vydala Pavla Drakuliča, grófa Abraháma Gyürkyho a Gedeona Rohonczyho, ale slobodné právo Jána Hocka a Adalberta Vermeša nevyzdvihla. Všetko toto snemovňa rýchlo odbavila. Potom pojednávala rozpočet ministerstva orby, Alexandra Bujanoviča s veľkou pozornosťou počúvali, ktorý doliehal zvláštne na to, aby sa záležitosť do kruhu ministerstva orby patriace opatrne odbavovali. Mnohí z národnej stránky Bujanoviča pozdravili, za ním rečnil Eugen Nedeczky, vyhadzujúc vládne na oči, že nechce uznať, že v krajine jesto dosť galiby, ktorej vláda není v stave odpomôcť. Vláda od dvoch rokov nič iného nerobí, ako motá cirkevnú politiku, za ktorú hospodárstvo v krajine musí trpeť. Otto Herman v svojej reči prešol cez celú hádku o rozpočte ministerstva orby; poznamenal, že sa dohadovali posávan o všeličom, len s politikou hospodárstva sa nezaoberali; ministrom ukázal, v jak biednom stave sa u nás nachádza učba o hospodárstve, že u nás hospodárski učbári ani len toľko nezajú, ako sedliaci v Braunschweigu, dobrými ministrami skôr sa stanú zememerači nežli pravotári; že pokým Uhorsko nebude mať osobitné mýto a svoje osobitné peniaze, že naša krajina nebude nikdy prekvetať (časté schválenie z krajnej ľavice).

Karol Eötvös vyvracal výčitky grófa Alexandra Károlyiho stranivá vinic v Kečkemiete a usiloval sa dokázať, že osadníctvo v Kečkemiete sa celkom ináč cíti, než inde; lebo že kečkemietsky osadník, není sluhom, ale majiteľom vinice; preto toto osadníctvo na toľko sa podarilo, že môže aj iným slúžiť za vzor. (Pravdaže lebo on ho započal).

Ludvik Mérey není, ale ani nemôže byť spokojným s hospodárskou politikou vlády, ktorá nevedela prekaziť hospodársku krízu včul nastavšú. Jestliže vláda i na budúcnosť toľko vykoná, aby vykorenila nákažlivé nemoce medzi dobytkom, tak není žiadneho výhľadu, aby sa u nás dobytok zmôhol, ba čo viac naše hospodárstvo v dobytku vonkoncom záhuba očakáva. (Schválenie na krajnej ľavici).

Lorand Eötvös minister učby odpovedal na interpelláciu grófa Eugena Zichyho stranivá národného muzeuma. Sľúbil, že bude mať starosť, aby národné muzeum, ktoré i posávan veľké pokroky učinilo, sa i na ďalej tak vyvíňovalo, lež návrh výboru od Eugena Zichyho odporúčaný neprijíma, ďakuje mu za to, že sa o muzeum zaujíma; za čo gróf Eugen Zichy mu síce zaďakoval, ale odpoveď jeho za dostatočnú nepokládal.

Budapešť 17-ho decembra.

Dnes i vyššia i nižšia snemovňa držala zasadnutie.

Vyšší dom sotvá jednu hodinu sa radil pod predsedníctvom Jozefa Szlávyho. Spomenul i smrť cára Alexandra, potom vyvolili Kolomana Radó za člen schvaľujúceho výboru a vzali v známosť oznamy rozličných výborov; ku návrhu indemnity preriekol jedine Ferdinand Zichy gróf, ktorý prijal síce ten návrh, ale vyjadril, že politika vlády jedine v nápadoch proti cirkevni bola dôsledná a prozretelná. Konečne bez všetkej hádky prijali španolskú kupeckú shodu.

Veľmoži v dost hodnom počte sa shromaždili a pred denním poriadkom s dvoma vecami sa zaoberali: jedna je: socialistické noviny pod menom »Népszava« s dovolením predstaveného gróf Imrich Szechényi rozdával medzi údy, z Jakej to príčiny, to ostalo tajenstvom. Druhá vec bola totiž príbeh baróna Jozefa Rudnyánszského, ktorý pred denním poriadkom chcel odpovedať na tie poznámky, ktoré Desider Percel v snemovni ablegátov bol urobil, podľa ktorých barón Rudnyánszky prenajatie niektorých fundacionálnych statkov doniesol do spojenia s kortesáciami; lež ačpráve i Ferdinand Zichy bol na jeho strane, vyšší dom predsa mu nedovolil sa vyjadriť.

*

Zasadnutie v nižšej snemovni bolo i dlhšie i živiejšie a i po chodoch panoval obchodný život. Poslední medzi rečníkmi prehovoril Tomáš Péchy, s istou trpkosťou spomenul staré časy, totiž keď on bol ministrom kupectva, vtedy s tým úmyslom donesli obety pre železnice že jednúc uhorskí občania budú z nich mať chosen, a ejhľa včul ich vydali záujmom cudzých štátov, hlavne Romani; pravdaže rozpočet neprijal.

Oskár Ivánka v dlhšej a ostrejšej reči sa zaoberal s veľmi krátkymi výrokmi ministra kupectva, a medzi pochvalou oprotivnej stránky vyslovil, že minister preto mlčí, lebo nevie, alebo sa neopováži hovoriť, alebo preto, lebo s veľkopanskou hrdosťou zapovrhne patriotický účinok oprotivnej stránky. Konečne gróf Ondrej Festetich učinil niekoľko poznámiek na rozličné rozhodné návrhy a vyjadril sa, že je náchylný prijať návrh Adalberta Bernátha stranivá vinic, pravdaže s tou už dávno navrhnutou premenou.

Včul nasledovalo hlasovanie. Väčšina snemovne povstala a tak hlasovala prijímúc rozpočet zem obrábajúcej torby. Na rozhodný návrh Oskára Ivánky prosili menovite hlasovať; výsledok bol tento: naň hlasovala celá oprotivná stránka spolu 102 ablegáti, proti nemu 140. Tak tedy snemovňa s väčšinou 38 hlasov odhodila návrh Ivánkov. Chorvatskí ablegáti nehlasovali a celý krdeľ neodvisliackých ablegátov bol preč s Františom Koššúthom a taktó rozmnožila sa väčšina vláde — ako sa hovorilo — i bez Chorvátov.

Budapešť 18-ho decembra.

Dnes obidva domy vyšší a nižší spolu držaly zasadnutie, lebo mali voliť jedného strážcu koruny. V snemovni ablegátov není viacej sedlisk než 450; poslancov ale je 454 a veľmožov 355; a predsa všetci na osobitnom mieste pohodlne sedeli. Ako je to možno? Tak, že s poslancov najviac, keď polovica sa dostavila, a z veľmožov najviac keď jedna štvrtá čiastka; všetci boli oblečení vo sviatočnom ruchu, totiž v čiernom, len kňazi vo fíjalkovom. I galeria bola úplne obsadená zvláštne paničkami z vyšších kruhov. Dlhé časy trvalo, pokým Jozef Szlávy, ktorý na boku baróna Bánffyho predsedal, toto množstvo môhol k tichosti a pozornosti priviesť. Konečne sa mu podarilo shromaždenie pozdraviť a mu cieľ zasadnutia sdeliť. Najvyšší dopis Jeho Veličenstva däl predseda prečítať, na čo celé shromaždenie vstalo. Len na najkrajnejšej lavici niektoré údy sa nezdvihly, lež ostaly sedieť, menovite: Julo Justh, Adalbert Komjáthy, Ludvik Hentaller, Gabriel Ugron, Mikuláš Kún, Imrich Szalay, Otto Hermann, Julo Lukáts, Pavel Hoitsy, Jozef Molnár, Ludvik Bartók, Mikuláš Lakatoš, Adalbert Barabáš, Jozef Konkoly, Štefan Vikár.

Jaknáhle notár prečítal soznam kandidátov, hneď sa ukázala opposícia. Meno prvého, tedy úradneho kandidata baróna Radvánskeho bolo chladne prijaté, kdežto meno baróna Kemény z ľavej stránky s radosťou bolo pozdravené. I mená ostatných kandidátov veľké oduševnenie nezaprčinily.

Včul nasledovala zákonitá pauza desať minút, aby sa všetko pripravilo k voľbe. Hneď bolo vidieť, že jednohlasne nebude nikto vyvolený, viac než triať údov požadova'o menovité hlasovanie, preto muselo byť aj narídené.

Hlasov bolo oddano 380, z ktorých padlo 223 na baróna Adalberta Radvánskeho (na pravici kriek: nech žije), 153 na baróna Jána Kemény (na lavici výkriky: nech žije), jedon hlas na grófa Štefana Eszterházyho a jedon na Klementa Ernušta; dva hlasy neboly platné, vtedy predseda riekol: Následkom čeho vyhlasujem baróna Adalberta Radvánskeho za vyvoleného strážcu koruny (živé kriky nech žije). Výsledok voľby ministerstvo sdelilo Jeho Veličenstvu, aby vyvolený obdržal najvyššie potvrdenie.

Z tejto voľby vidno, že Koloman Tisza ešte vždy panuje v Uhorsku, a všetko sa len to stáva, čo on chce, čo sa jemu ľubí, a čo on za dobré uznáva; barón Adalbert Radvánsky je totiž zaťom Kolomana Tiszy, musel tedy byť vyvolený, čo lavica i na javo dala svojim posmechom, keď predseda vyhlásil voľbu, aby totiž každý hlasoval podľa svojho najlepšieho presvedčenia. Veru ozaj Tisza vypustí z ruky moc, bol by blázon! Do všetkých vznešených úradov svojich príbuzných vtíska, a kde nemôže týchto vtisknúť, usiluje sa to aspoň nejakému kalvínovi alebo luteránovi dopriať. To je hľa ten chýrny liberalismus!!!

Stanovy pomocného spolku pre gazdov a remeseľníkov v Predmérí.

§. 1. *Sídelné miesto spolku.* Predmérskeho gazdovského pomocného spolku sídelné miesto je: **Predmér.**

§. 2. *Cieľ spolku.* Spolok vytknúť si za cieľ: a) údov spolku podporovať nielen mravne, ale obzvláštne hmotne. b) s celou silou ta účinkovať, by prostriedkami, ktoré z lásky vyplývajú, majetky gazdov chránil. c) viesť údov svojích ku sporivosti a len striezlivému cieľu.

§. 3. *Prostriedky k dosáhnutiu vytknutého cieľu.* a) Spolková pokladnica. Každý úd spolku zaviazá sa každú nedeľu 10 kr., najviac 50 kr. za päť rokov nepretržene platiť ku cieľu spolku; z týchto vkladkov sa utvorí pokladnica (kassa). Ponevác cieľ spolku není kupčenie s peniazmi alebo nejaký zisk: vkladatelia behom jedného roku nedostanú žiadne úroky; po uplnutí ale jedného roku dostanú 2% úroky; na požíčku utisnutí údovia spolku ale môžu vyzdvihnúť požíčku na 4% úroky od spolku, a sú povinní spolku dať vývod, na čo obratia vyzdvihnuté peniaze; takýmto spôsobom, — na kolko peňažitý obsah pokladnice stačí — oslobodia sa údovia od zadlženía a od nesvedomitého úžer-

nictva. *b)* Z času na čas vydržávanie prednášok pre údov spolku; týchto predmet je: obznámenie sa s tými výsledkami, ktoré sa vydobily na poli gazdovania, karhánie tých neporiadkov, ktoré sa pri gazdovstve pod menom: lenivosť, márnosť, škodné zviky zjavujú. *c)* Zakladanie potravných spolkov (Consum-Verein, fogyasztási egyesület), a pojistujúcich spolkov proti ohňu a ladu. *d)* Priateľské vyrovnánie v protive stojácich záujmov, processov, zvady.

§. 4. *Údovia spolku.* Do tohoto spolku vstupujúci musí byť: 1. plnoletý, 2. majiteľ pozemku alebo domu, 3. čestný remeselník, 4. samostatný árendátor, 5. čestný robotník, ktorý je Uhorským občanom a nie je údom nejakého tajného, politického alebo spoločenského spolku, 6. spolok môže prijať na odporúčanie údov aj maloletých, platiacich údov, ktorí však právo na požičku nemajú; môže prijať aj čestných údov, ktorí si stranivá rozširovania a podporovania spolku zásluhy vydobili; týchto volí predseda spolku, spolková rada a dozorstvo vedúci výbor asíce väčšinou hlasov. Krčmári sa na vždy vytvárajú z tohoto spolku.

§. 5. *Správovedúci výbor spolku.* Tento výbor pozostáva: z predsedu alebo jeho plnomocníka; z rady pozostávajúcej z 10 údov, medzi ktorých patrí aj plnomocník predsedu; z dozorstvo vedúceho výboru, ktorého údovy počet sa určí dľa potreby. Predseda zastupuje spolok na venkov: pri súde, spolkoch a jednotlivcoch; jednanie jeho ale len vtedy má platnosť, keď 10 údovej rady väčšina to za dobre uzná. Predseda zvolá radné a výborové zasadnutie, tak tiež valné shromáždenie, kde on predsedá a porady vedie. 10 údový radný výbor podporuje predsedu, ktorý len s porozumením radného výboru môže vysloviť rozhodný výrok a spolu s týmto radným výborom vedie celé jednanie. V takých pádoch ktoré nie sú spomenuté v týchto stanovoch, zvláštne ale v sporných otázkách rozhodne predseda a 10 údový radný výbor väčšinou hlasov. Dozorstvo vedúci výbor, pozostávajúci s jedného predsedu a 10 údov, tak tiež aj predseda spolku má právo pokladnicu spolku kedykoľvek preskúmať, pokladníka na zodpovednosť táhať, jemu návod dať, alebo zákonne pokročiť. Jestli medzi predsedom a radným výborom rozdielne smenky by snád vznikly, dozorstvo vedúci výbor väčšinou hlasov rozhodne.

§. 6. *Pokladník.* Pokladník pod dozorstvom správovedúceho výboru spravuje záležitosti pokladnice; sbiera spolkové taxy; vedie riadny soznam o príjmách a výdavkoch; požičku žiadajúcim údom spolku má právo dať peniaze s porozumením predsedu, poľažne jeho plnomoc-

níka a jedného úda radného výboru asíce po 50 zl. s jedným kaventom, — ktorý musí byť údom spolku, vyše 50 zl. ale s dvoma kaventi, údami to spolku; opatruje všetké listiny ku spravovaniu potrebné, opatruje majetok spolkový pod prísnu zodpovednosťou, a svojím majetkom ručí za peniaze, ktoré on manipuluje. Keď správovedúci výbor údom spolku službu zdarma vykonáva, honorarium pokladníka určí valné shromáždenie na základe návrhu správovedúceho výboru.

§. 7. *Zasadnutie.* Správovedúci výbor môže držať zasadnutie kedykoľvek, keď jeden úd tohože výboru to žiada; zasadnutie toto však 10 dní po predku musí byť skrze predsedu údom výboru oznámené; bežných záležitostí pretrásanie a rozhodnutie len vtedy má platnosť, keď väčšina hlasov ho prijme; v páde jednako stojácich hlasov slovo predsedu rozhodne. V súrných potrebách predseda za 24 hodín môže zvolať výbor správovedúci, ktorého 6 údov prítomných a predseda otázku rozhodne, však ale toto rozhodnutie celému výboru za 3 dni na odobrenie predložiť musí.

§. 8. *Valné shromáždenie.* Každý rok asíce v prvom mesiaci na svolanie predsedové, valné shromáždenie sa vydržiava, na ktorom správovedúci výbor a pokladník počet vydajú o správe peňazí; valné shromáždenie so svojého kruhu vyvolí 5 údov do výboru, ktorý preskúma počty a všetké záležitosti peňažné, správovedúcemu výboru a pokladníkovi odobrenie (felmentvény) dá alebo odopre. V poslednom páde 5 údový výbor nové valné shromáždenie svolá a v páde rozdielnosti mienok s $\frac{2}{3}$ hlasov rozhodne uzavretie vypovie. Po uplnutiu valného shromáždenia spravujúci výbor aj s pokladníkom svoj úrad zloží, čím sa valné zhromáždenia na volebné premení a prikróčí k voľbe; na miesto zaďakovavších údov buďto tých istých znovu vyvolí, alebo inších s pomedzi údov svojich asíce jednoduchou väčšinou hlasov. Medzi práva valného shromáždenia prislúchá aj voľba správovedúceho výboru a pokladníka.

§. 9. *Zmenenie stanov.* Ku zmeneniu stanov spolku, ako aj ku rozmnoženiu punktov na základe odôvodnenej núnosti potrebné sú $\frac{2}{3}$ hlasov valného shromáždenia,

§. 10. *Prestanie platenia spolkových taxi.* Každý úd spolku prijal na 5 rokov zaviazanosť oproti spolku (§. 3); jeho údovstvo behom 5 rokov len smrť zruší, jeho práva a nároky spolkové ale prepadnú na jeho právneho potomka alebo tútora, keď povinnosti kroz jeho predchodcu na seba vzaté aj on plní. Jestli niekto na vzdor trirázovému napomenutiu údovú taxu trirázi (30 kr.) zaplatiť zameškal, považuje

sa za vystúpeného bez toho, aby právo mal ku majetku spolkovému alebo k prinavrátaniu už zaplatených taxi. V takýchto pádoch nech je smerodajná láska a uznanlivosť, ale nie prísné právo. Nad takýmto pádom, ak by sa pridal, rozhodne predseda s radným výborom. Pred uplynutím 5 rokov nikto nemá právo ten návrh urobiť, aby sa spolok rozišiel.

§. 11. *Všeobecné uzavretie.* Z porád tohoto gazdovského-remeseľníckého pomocného spolku je vytvorené pretrásanie všetkých otázok náboženských, politických a národnostných, neni ale vytvorené to, aby údovia spolku v istých vážnych otázkách, ktoré sa vzťahujú na dobrobyt ľudu a jeho budúcnosť — bez všetkého násilného ujednotajnenia — jednomyselne nezachodili a jedon druhého sa nenapomáhali.

§. 12. *Rozpadnutie sa spolku.* Do tých čias, až sa umenšia tie obrovské farchy, ktoré na pleciah ľudu viaznú, ako: daň, prirážky, hlavne ale, dokiaľ určenie ceny obilia nachádza sa v rukách nesvedomitých a úžernických obchodníkov, a takto útraty vyhotovenia surových plodín skoro tak veľké sú, ako samá cena jejích, do tých čias je zrejme odôvodnené, ba surná potreba toho, aby sa gazdovské pomocné spolky udržaly; — a preto, ponevác pri terajšom poriadku, kroz parcellové gazdovstvo, roľníci ostávajú žobrákmi, nedá sa ani myslieť, že po uplinitiu 5 rokov na tolko by sa popravily agrárske pomery, že každá výpomoc by už bola zbytočná, úfáme, že náš ľud, presvedčenie nadobudnúc o potrebe týchto pomocných spolkov a o jejích spasonosnom účinkovaní, usilovať sa bude takové aj na budúcnosť udržať, tým viac, lebo spolok po 5 rokoch značnou summou peňažitou môže podporiť chudobných gazdov. Keďby ale ten neočakávaný a náreku hodný pád sa predsa zjavil, žeby údovia dôveru oproti spolku ztratili, k právnomu výroku rozpadnutia spolku sa požaduje:

a) aby sa v tejto záležitosti vydržiavaly dve valné shromáždenia tak, aby medzi prvým a druhým shromáždením 4 týždňový termín sa zadržal;

b) aby obidvoje valné shromáždenia, s $\frac{2}{3}$ hlasov rozhodlo nad rozpadnutím sa spolku.

Tieto dvoje shromáždenia rozvrhnú aj nad všetkým majetkom spolku.

Predmér dňa 2-ho decembra 1894.

Üreghy.

Ktoré sú povinnosti človeka, ako človeka a človeka, čo katolíka?

Predniesol Martin Pazúrik v ružomerskom kat. kruhu dňa 14-ho októbra 1894.

(Pokračovanie).

Áno, jest v človeku jakási neporiadna náklonnosť, že príčinu a zodpovednosť svojích zlých činov od seba odstraňuje a na druhých zvaľuje. Zločinec, vinu skladá na svojích spoločníkoch, ktorí ho sviedli; odvoláva sa na svoju náruživosť, ktorej v obeť padnúť; — lež neuzná, že zlý príklad kamarátov a náruživosť preto nad ním zvíťazili, že sa im nesprotivil, bez odporu sa im poddal.

Pred vykonaním zlého skutku za obrazených sa cítime, keď by nás neкто na nebezpečenstvo, ktoré nám hrozí upozornil — keď ale skutok je už vykonaný, vtedy hneď výhovorku hľadáme, krehkosti ľudskej to pripisujúc. Pri pravotách, rozopoch, rodinných roztržkách hľadáme dôvody, ktorými by sme dokázali, že my máme pravdu. My sa vždy chceme očistiť a druhého blatom pomluvy zamazať.

Najväčšou prekážkou v poznávaní seba samého, je márnivosť.

Človek márnivý a do seba velice zaľúbený hľadá, zkúma síce svoje vlastnosti, len že sa obáva: seba poznať, aby nevidel pred sebou rozloženu panorámu hrišnosti. Aby človek márnivý previedol examen nad sebou, bez toho, aby sa poznať musel, používa častokrát prostriedky k tomu primerané. On zakrýva totižto pred sebou svoje chyby a zotiera ich z obrazu, ktorý o sebe v myšlienke bol utvoril, nenechajúc nič inšie na ňom, ako tó falošné povedomie: že on je najdokonalejšou na svete bytnosťou. A keď nemá taký márnivý človek pražiadnych dobrých vlastností na sebe, bere na seba cudzie vlastnosti, a tymí sa chvastá, ako tá dáma plešivá, ktorá cudzímí vlasami vývodí. Áno, bere na seba márnivý človek masku pretvarovania, ktorá, keď by sa ztrhla, uvideli by sme biedu a nahotu, horemyseľného ducha ľudskeho — opravdivú to maškaru.

Človek márnivý a do svojej bytnosti zamilovaný, nenávidí pravdu nechce poznať seba samého; pochlebovanie ale nad mieru miluje. — Úsudok vyneseny o nás kroz druhých, mohol by nás často priviesť ku poznaniu seba samých; len že my obávajúc sa ľudí prostosrdečných, ktorí by nám pravdu do očí povedali, utekáme pred nimi, ani žid pred križom, ani diabol pred svätenou vodou, — vyhybujeme im, takýmto jednoduchým, prostosrdečným bratom naším a vyhľadávame kamarátstvo s ľuďmi, ktorí nám pochlebojú, márnosť našu

ešte viacej rozniecujú. — Toto sú ale nie naši úprimní priatelia. Opravdivý priateľ náš je ten, ktorý nás upozorňuje na chyby naše. A či je to — pýtam sa vás — nie o mnoho krajšie a spravdlivejšie, keď nás niekto medzi štyrmi očima napomenie, ako keď nás pred druhými, ako jačmeň na riečici osieva, precudzuje?

Nikde je človek nevystavený tak márnivosti, ako, keď sa nachádza v spoločnosti takzvanej vzdelanej. Oj, tam vám je každé slovo odmerané, na vážky položené — tam nesmie ani len jeden kvintlík prevažovať — tam sa nesmie nik obraziť. Tam len samá múdrosť a vzdelanosť kypí! Ale práve preto v takej spoločnosti človek nikdy nepríde ku poznaniu seba samého. Nech ale človek márnivý vyhľadá nekedy i spoločnosť takú, ktorej údovia nestojá ešte na vrcholci vzdelanosti modernej, pri tom ale majú vieru a nezkazené ešte srdce, počuje tam takú čistú pravdu, ktorá mu otvorí jeho zaslepené oči, sníme mu belmo z oka márnivosti a privedie ho ku poznaniu seba samého. Bratia moji, uverte mi, že jeden neokrúchaný — ako sa hovorí — roľník, skorej nás privedie ku poznaniu seba samých, ako ten filozof, ktorý síce mudruje, nás o pravde presvedčiť, sa vynasnažuje, pravdu ale do očí nám nepovie!

Ponevác mnohí ľudia nepoznajú seba, nepoznajú ani svoje ducha schopnosti, z tej príčiny sú častokrát vystavení mnohým nepríjemnostiam. Berú na seba závody, ku ktorým im vlohy chýbajú a predsa vo svojej domnelej múdrosti oni vraj žiadnej rady od druhých nepotrebujú. Bezochve sa vtierajú do úradov, ktorým svedomite zodpovedať nemôžu. Oni všetko lepšie rozumejú, nežli druhí, pritom však svojou až priveľkou múdrosťou a nepraktičnosťou mnoho zlého pôsobia. Mnohí už na žebračku vyšli palicu, lebo seba samých nepoznali.

Poznal som jedného roľníka, ktorý mal veľmi krásne vlastnosti — len mal tú chybu, že nepoznal seba samého. Najväčšiu radosť v tom mával, keď ho niekto chválil a keď mohol s niečím kupčiť. Vidiac, že mnohým kupectvo dobre ide, skrsla sa v ňom tá nešťastná myšlienka: „prečo by som i ja nemohol byť kupcom?“ I skutočne stal sa kupcom dreva, na svoju vlastnú ruku. Bol to kupec polutovania hodný! Kúpil horu draho od panstva a predal ju lacno židovi. Pravda, porátať si to on nevedel — a chcel sa merať s vycibrenými, učeními židami. Len sa ty roľníku pusť so židom do kupectva, on ťa naučí — ako v Orave hovoria — po kostole hvízdať, — zamotá ťa v podujatí tvojom, ako mušku pavučina. Náš kupec kupčil, ale skoro celý svoj majetok

prekupčil. Roľníku! nepriberaj sa nikdy k tomu, k čemu schopnosti nemáš, lebo, jestliže človek málo má rozumnosti — vlohy veľmi obmedzené, pritom však chce hrať múdreho, vzdelaného, učíní sa smiešnym pred celým božím svetom!

Ako nepoznanie seba samého je príčinou mnohého zlého, tak poznanie seba samého je prameňom všetkého dobrého. Z poznania seba samého vyplýva pokora, tichosť, láska. Pokora zase stavia nám pred oči chyby, ktoré na sebe máme; je útočiskom našim pred horemyselnosťou a nadutosťou; ona nás učí, aby sme slabosti bližného trpezlivo snášali. Slovom: z poznania seba samého, ako z prameňa vyvierajú všetky bohumilé čnosti. Bez poznania seba samých, nemohli by sme piniť ani povinnosti svoje k Bohu. Poznanie seba samého je fundament opravdivého katolíckeho smýšľania, katolíckeho života. Kto pozná seba, pozná i povinnosti oproti Bohu, Cirkvi, štátu a bližnému.

Ktoré sú toale povinnosti katolíka oproti P. Bohu?

Hlavnou povinnosťou katolíka je: Boha milovať. Kto miluje Boha, ten v Neho verí, v Neho dúfa. Láska sa ale zjavuje v srovnávaní sa vôle milujúceho s vôľou milovaného. Vôľu svoju vo všetkom podrobiť vôli Božej, je povinnosťou našou. Katolík, milujúc Boha, zachováva Jeho prikázania, verí v zjavenie Božie. Verí nie len to, čo rozumom chápe, ale i to, čo svojím prirodzeným rozumom pochopiť nemôže, verí i tajemstvám viery svojej. Katolík dobre vie, že bez viery nemožno sa ľubiť Bohu — preto si chráni vieru svoju proti útokom nepriateľským. Katolík, ktorý miluje Boha, vidiac že draví vtáci lietajú nad pokladom viery, aby naň ostrým svojím zobákom nevery — recepcie židovskej, civilného sobášu zaťaly; — katolík dobrý, hovorím, vidiac toto nebezpečenstvo, bráni poklad svoj pred dravcami, buďto, že ich mocným hlasom svojím odstrašuje, buďto, že zbroj tlače upotrebuje, ktorou splašení jastráby nechávajú korisť v pokoji. Našou povinnosťou tedy je: brániť poklad svoj viery katolíckej, brániť neohrozene, lebo len tak vyplníme hlavniu povinnosť svoju oproti Bohu. Tu musím ešte podotknúť príčinu, pre ktorú sa stávajú katolíci vo viere ľahostajnými. Príčinu túto ľahko uhádnete — bratia moji.

Katolíci sa stávajú ľahostajnými vo viere svojej skrze protinábožné spisy, knihy a noviny. Kto zlú tlač číta — či noviny, či knihy — ten hreší oproti svojej viere, ten vpije pomalý do seba jed nevery, ktorá istotne otrávi jeho posiaľ katolíckeho smýšľanie. Preč tedy s bezbožnými spisami — preč s novinami, v ktorých sa naša

viera zľahčuje! Preč s Hirlapom — preč so Journálom a inými svobodozvednárskymi smeťami. Von s nimi z domov katolíckych! Čo sme urobili táraninám Mudrončekovým-Holbajovým, čo sme urobili nesmyselnostiam: „Otvoreného Listu,“ urobme to všade, urobme to vždy, kedykoľvek taká obluda na svet príde, taká mátoha sa nám ukáže. My sme vo svedomí zaviazaní takú potvoru nemravnej knihy spáliť, zkažiť, znivvčiť. Toto nám naša katolícka viera predpisuje. Za to nás nikto pokutovať nebude, bo ani nesmie! — Na miesto bezbožných spisov a novín, zaopatrimo si opravdive katolícke spisy. Také sú: „Magyar Állam“, „Katolícke Noviny“, „Pútnik Svätovojtešský“, „Kráľovna sv. Ružena“ atď. Zvlášťne ale zaopatrimo si „Krešťana“ tohoto neohroženého za pravdu bojovníka. Tieto noviny: „Krešťana“ prirovnávam miere, ktorá merá pravdu každému, ako zasluhuje; „Krešťana“ prirovnávam ďalej vážkam, ktoré odvážia každému svedomite; zlatú, ktorým si kúpime vec tú najdrahocenejšiu: opravdive katolícke smýšľanie; tieto noviny „Krešťana“ prirovnávam ohňu, bez ktorého sa teraz zohriať nemôžeme; vetru, ktorý najviac dudnie, hviždí, opiera sa oproti vysokým, silným jedľam; ktorý rozoháňa husté oblaky nevery; naposledy prirovnávam tieto noviny „Krešťana“ krásnemu svetlu, ktoré nám svieti vo tme terajšej osvetly, a ukazuje nám pravú cestu k víťazstvu.

Vyhovárajú sa mnohí katolíci, že oni liberálne noviny len preto držia, ponač iných novín nemajú. No ale to je výhovorka veľmi slabo podkutá! Čo by ste mysleli o takom človekovi, ktorý hlad svoj chce utíšiť muchotrávkou, lebo vraj zdravej strovy nemá?! Či tá huba neotrávi krv jeho! — ako sa to stalo v Rojkove, filiálke mojej, kde pominulý mesiac jeden Rojkovec pojedol jedovaté huby a otráviac sa s nimi, nežil ani 24 hodín. Lepšie by bol chudák urobil, keby nič nebol jedol.

Liberálne noviny sú tiež takou jedovatou hubou pre dušu človeka. Darmo sa človek vyhovára, že sa on s takými novinami neotrávi. Duša sa ešte chytřejšie nakazí, nežli telo. Radnej tedy nič nečítať, ako protináboženské spisy!

(Pokračovanie nasleduje.)

Pánsky katolík.

Čo to za rev, džavot hnusný
Po mojej sa česti húzni?

Čo lump, trhan do mňa pere,
Že neslúžim Bohu, viere?
Smelo vyznám, rázno skríknem,
Až tým sršňom ľaku myknem:
Já som pánsky katolík!

Verím v Boha, v Jezu Krista,
Kým lahodi vôli zista.
No kde zákon prisny, tvrdý,
To nechutné, to mi smrdí.
Verím múdre, čo ma pohne,
Sprostost nemá miesta vo mne...
Já som pánsky katolík!

Čím si cirkev, ako iní,
Dost osožné sú jej činy.
No jedno mi vlasy kváče,
Že jej rozum v oči skáče.
Z tuchlých článkov, plesne hrba,
Brr! až praští mi kotrba...
Já som pánsky katolík!

Pápežovi chvála, sláva,
Kým velebí, požehnáva.
Ale keď ma s kliatbou tisne,
Bych hlomaždil čertovizne,
Zatvor hubu — zdupčím — starý,
Nepočúvam láry-fáry!
Já som pánsky katolík!

Užitoční páni kňazia,
Sedlač šibú, peklo hlásia.
Raz-dva čiahrem tiež do chrámu
Pokukať tú panorámu.
Viac bych išiel, no parenie,
Tisk, smrad, horko pre mňa nenie!
Já som pánsky katolík!

Výborná vec spoveď navždy!
Riedi krádež, oheň, vraždy.
Špičky mydlí ostro-hladko,
Z lotra spravi nemluvniatko.
No bárs nesie chosňu veľa,
Mne protivná spoveď celá.
Já som pánsky katolík!

Pôst, hlad, kýška, plané zemky
To pre chatrč mužov, ženky.
Srňka, húška, chren, klobása
V tlsté bruško lepšej pchá sa.

*Sviňa-ryba, múčne jedlo,
Piatok-sviatok u mňa jedno.
Já som pánsky katolík!*

*Jazyk baby sta čerieslo
Skoro v tmavý hrob ma vneslo.
Chmatnul starú, kopnul z domu,
Arak rebro ku paromu!
Nový sobáš, nová krása,
Mladé babča so mnou hrá sa ...
Já som pánsky katolík!*

*Nové časy, nová móda,
Svobodou hej! skvie sa pôda.
Šámu*) zvarím, krst vybarím,
Za groš budem židom jarým.
A keď halier v pekle na dne,
Talmud, kožka, cesnek spadne ...
Já som pánsky katolík!*

*Tento verím nerozlozne
Sta tá skala sedí vo mne.
A akby kto pochyboval,
Svedok slnko, nebies poval,
Mesiac, hviezdy, dni a noci,
Čierna, vláda, drakov moci.
Že som pánsky katalík.*

Dlhomir Polský.

Príbeh rodiny Udinských.

To len Boh vie, ako prišiel zeman Gabriel Udinský ku toľkým peniazom, že okrem svojho praotcovského majetku ešte i dubovský statok grófa Polesného mohol zakúpiť.

Zeman Gabriel Udinský býval v Záhoncoch.

Záhonce neboly tak veľkou obcou, že by chýr o tejto veľkej kúpe nebol sa rozišol. Lebo nuž chýr má krídla.

Veď i pohly sa ústa obce. Tetka Dorca, ktorá klebety po obci roznášala, podľa svojho spôsobu ľubovala veľmi. Kde dostala o dve hrsti viacej muky, alebo o pár vajec, tam podivné veci vyprávala o zbohatnutiu pána Udinského. Lebo veď i klebety majú tiež svoju cenu. Kde viacej dajú, tam sa veselšie dejú.

A ani to sa nemôže povedať, že Záhončania by nejako veľmi boli priali šťastie pánu Udinskému; bol pyšný nadutý človek, ktorý len tak cez zuby hovoril, ešte i s pánom richtárom. A to je ver už mnoho.

Odkiaľ vzal tých mnoho peňazí, to, ako pravím, nikto nemôhol uhádnuť. Dost je na tom, že mnoho peňazí mal. A pokiaľ z takého štvrtáčneho gazdu stál sa pánom, on to aj chcel ukázať, že i má.

Starý zemánsky dom, na ktorý ešte len pred nedávnom Mojžiš mal viacej práva, než celá rodina Udinských,

ských, pekne dal ponapravovať. Nad bránou zemánsky nápis dal pozlátiť, nech vidí, kto tade ide, že tam býva pán. Kúpil si i koč, držal i sluhu, ako sa svedčí na pána, ako to i od grófa Polesného videl.

Syna, ktorého pokrstili Imrichom, dal krásne ošatiť. Miesto zamazanej kurtky, také panské aksamietové, plundry mu kúpil; nech je taký, ako otec, opravdivý pán. Ináč v dome všetko podľa starého poriadku šlo. To jest, nie celkom. Len z kostola vystala rodina Udinská, a veru tam i osobitnú stolicu mali, ktorú dajakému ich pradedovi popustila cirkev a kde pán Udinský dobre drieraval, keď tak lecikedy do kostola zabľudil.

Že sa rodina Udinských popanštila, zaprela sa i do Boha. Načo že ten dobrý pán Boh, keď človek má peňazí a všetkého, čo chce. Ale nie preto vyhyboval pán Udinský Božiemu domu, lež pokiaľ sa bál. Ako dušu jeho nečo obťažovalo, tak vyhyboval ľuďom, ba keď nekedy sa zatáral do takej spoločnosti, kde sa o Bohu hovorilo, nestydil sa na pohoršenie iných preklínať Boha, ba ho i zapierať. Nad bránou jeho domu bol jedon krásny obraz Panny Marie, pred ktorým horkýže by bola zabudla čo len i raz zažať lampu v sobotu večer pani Udinská. Včul i ten obraz zmizol stade. Všetci v obci sa na tom divili.

Pán Udinský dozaista musel nečo vykonať. Jeho svedomie sotvá bude čisté. ... Veď uvidíme.

Imrich Udinský vyrástol popri boku svojho otca. Keď potom z dedinskej múdrosti tolko ku sebe nabral, že i pánu učiteľovi sotvá z nej nečo zostalo, poslal ho otec do Budapešte. Tam hoblujú veľkých mužov. Trochu primnoho peňazí stálo toto hoblovanie, nuž ale kto má peniaze, prečo že by neurobil. A pán Udinský veru má dost peňazí.

Dubovský statok hodne donášal, a Udinský bol dobrý gazda, skupáň. Na hromadu skládal groše.

Imrich Udinský potom v Budapešti všeličo sa naučil. On sa ver naučil i také veci, ktorých by nebolo bývalo treba. Znal dobre piť, peniaze otcové prekartovať, po budapeštianských uliciach dievčatom zo školy domov sa ponáhľajúcim cestu zastavovať, — zviňať, byť sa, a čo sa ešte doma od otca naučil kľiať.

Z nauky síce mnoho sa mu nevtisklo do krásne učesanej kotrby; toto jedno chudobnejším nechal, ktorí potrebujú vedu a z nej žijú. On neni na to utisknutý. Má ešte jeho otec niekoľko tisíc honov, on je ale jediným synom otca.

Za sedem rokov Imrich Udinský tolko zlého sa naučil, že sa mu už Budapešť zunovala a išol domov hospodáriť, to jest lenošiť.

Pravdaže, pán Udinský zabudol svojmu synovi dať radu, že nič na veky netrvá, ani šesť tisíc honov. I načo že by bol povedal. Radoval sa tomu, že syn jeho tak zná pána hrať.

Veď v tomto bol i veľkým majstrom mladý Udinský. Chodil to jest že sa vozieval do blízkeho mesta, kde potom medzi veselými kamarátmi trávil čas. Takýto život bol by len ušol za jedon čas. Ale i z dobrého čo je mnoho zaškodí. Imricha Udinského mnohé lumpáctva uložily do postole. Medzi životom a smrťou visel. Keď by bol i umrel, sráč by pre neho lepšie bolo bývalo.

Keď zimnica štyricatý stupeň dosiahla, a lekár dôverne pošuškal otcovi, aby pre jediného synáčka dal peknú truhlu urobiť, pani veľkomožná Udinská poslala pre kňaza. Že jaký účinok malo na telo i dušu nemocného mladíka potešiteľné slovo kňaza, to je tajomstvom Božím, dost je na tom, že Imrich Udinský ne-umrel.

*) pálené.

Pomaly vstal z postele a keď z bieloého rucha zimy sa vyvinulo jaro i zotavujúci sa mladík môhol vychádzať. I častejšie vychádzal do blízkeho lesa. Ta v balzamovom povetrí sa usiloval si nadobudnúť premárnené zdravie. Takrečeno každý deň sa zatúlal a tak dobre padlo duši jeho to ticho, ten usmievavý život.

Ale nie len v tele sa zahojil ten mladý Udinský, lež i duša jeho pozdvihla sa na potešujúce slovo kňazové z bahna hriechu. A jestli že vytrvale chce, Imrich Udinský bude ináčim človekom čo sa týka náboženstva nežli jeho otec.

Ako pravím každodenne išol do lesa. Pri jednej príležitosti, keď pod jednou prestrannou lipou vysedával, ktorá včul počala svoje listy rozvíjať, videl jednu milú ženskú postavu po medzi stromami bežať. Krásna opravdu bola. Povabný jej chod, vyšvihlý zrost očarili mladíka. Na hlavě mala z lesných kvetov uvitý veniec a i na ramene mala s pohaneníek a fialek uvitý veniec.

Imricha Udinského opravdu nadišla zvedavosť. Opatrne išol za dievčatom nič nešpiaciim. Za dobrý čas napredovali bez toho, že by tá malá lesná víla bola zbadala. Konečne prišla na jednu krásnu polánku, kde stála socha pannelskej Matky. Tam si kľakla, ruky složila a tak sa modlila dlhé časy. Slzy sa jej ronily z krásnych očí, ako by ju bolelo myslieť na toho, za koho sa modlí.

Keď modlitbu dokonala, a zotrela si kvapky slz, ktoré jej bolesť vynútila z očí, ten krásny fíjalkový veniec položila na sochu. Ovenčila sochu pannelskej Matky, a potom sa obrátila, aby sa vrátila domov.

V duši Imricha Udinského neopisatelná premena sa stala. Jedon modliaci sa anđel, ktorý sa modlí pred sochou Panny Matky a ozávojenou modlitbou prosí o prímluvu Blahoslavenej Panny, aby navrátila zdravie milému otcovi, dozaista bol mu novým a prenikavým výjavom.

Pristúpil ku dievčatu, a ako keď by starí známi boli bývali, s takou dôverou sa dievča pýtal, že kade ju vedie cesta, kde bývajú jej milí rodičia? . . .

Cudzé dievča z prvoti sa začervenelo, keď neznámeho mladíka zazrelo. Ale keď mdlé oči o súcite mlúvily, neskrývala, ale porozprávala, že je ona dcérou poľovníka Aleša Dubskeho a že otec je na smrť nemocný a preto sa modlila u svätej Panny.

— A dovolilo by si mi milé dieťa, aby som ta domov odpravil, aby som ta vyhľadal? pýtal sa Imrich Udinský bojzljivo.

Pod, keď sa ti chce! reklo dievča — moja matka vďačne ta bude vidieť i ako neznámeho v našom príbytku.

Nemo kráčal mladík vedľa dievčaťa. Lecikedy jednu fíjalku alebo kažku odtrhol v tmavom kre a poskytol hu jej. Táto inokedy snáď by s radosťou bola prijala ten kvet, včul s bolestným zrakom sa podakovala za pozornosť mladého Udinského. Jej myšlienky boly u jej otca, u toho dobrého otca, ktorý sa už od jedného roku zapása so smrťou a muky mu nikto nemôhol uleviť, lebo jedno hrozné tajemstvo obťažovalo mu dušu.

Keď Eržika, (takto sa to dievča volalo), a Imrich prišli ku tomu peknému jágerskému príbytku, pred ním spatrili jedon voz. Kočič im odpovedal, že richtár zo Záhoniec a prisažní úradne sú v tom tichom jágerskom bydle.

S bojzlivým predtušením prikradla sa Eržika ku dverom a Imricha za ruku pojmúc a pri dveroch postáli. Z izby bol očuf hlas jágra.

— Boh mi je svelkon, že čo budem vyprávať, zo slova do slova je pravda. O niekoľko dní, hodín, alebo minút pred trónom Všemohúceho budem stáť, ale nechcem do hrobu niesť to tajemstvo, ktoré tolko nepokojnosti mi spôsobilo v živote.

Mluviacemu kašel prekážal v reči.

— Pred siedmimi rokmi dubovský statok grófov Polesných prišol na predaj. Už zavčasu pred predajom noviny ohlašovaly kraju, svetu, že ten krásny dubovský statok za ničomnú cenu, za tricát tisíc zlatých sa predá. Ponevác za šest tisíc honov nebola to veľká cena tých tricát tisíc zlatých, veru mnohí sa ponáhľali, aby na licitácii boli prítomní. Mnohí i u mňa nocovali, aby odtiaľto potom peškom išli na Dubovie, lebo na voze ísť po skalnatej hornej ceste není možno. Jedného dňa, keď práve prvý sňah poprechával, ponáhľal som sa na čakánú do kotlovej doliny na jelena. Videl som krásneho samca s korunou, bol by som lúbil ho nadobudnúť na deň Karola, na meniny panstva.

Dobru pol hodinu som môhol tráviť na čakanej, keď hrozný krik strašne znel cez les. Opatrne som išol za zvukom, a skoro sa mi krv v žilách stavila na ten výjav, ktorý som videl.

V boku kotlovej strmíny dva chlapi sa zapásali. Jedon nižší, územistý a jedon vyšší suchý muž, ktorémužto v ruke hrozne sa blíšala jedna ostrá dýka. Boj dosť dlho trval, až konečne ten vyšší jedným bodnutím toho druhého na zem zvalil. Keď ten nižší už naposledí chrápal, rýchlo preskúmal mu vrecká. Jeho písma a pudiliar vzal ku sebe a ráz kopnúc po umierajúcom, sotil ho do prepasti. Snáď sa divíte, že prečo som já sám nebežal na pomoc napadnutému. I to vám poviem, že prečo. Mňa síce od bojujúcich sotvá jedna hĺbka na desať krokov delila, ale ktorú keď by som bol chcel obísť, ani za tri hodiny nebol by som prišol na pomoc napadnutému. Že kto bol ten zavraždený, to som sa z novín dozvedel, na koľko kurrentovali jedného bohatého hostinského z hlavného mesta, ktorý sa v tej záležitosti, že si kúpi statok, chystal do Dubovieho. Vraždelníkom páni moji, budete sa diviť, keď vám poviem, bol Gabriel Udinský arendátor zo Záhoncov a včul dubovský statkár. Nie len jeho postavu a hlas som poznal, lež ako znak zločinu, tento nôž a túto tam zabudnutú zápisnú knižočku môžem vám oddať. Toto tajemstvo posaváď obťažovalo moju dušu a včul pokojnejšie umrem, lebo zlostník obsiahne svoj trest.

Hlboká tichosť nasledovala po slovách nemocného.

Vonku Imrich Udinský, keď očul, že jeho otec je vraždelníkom, zutekal a ponevác sila mu na útek nepostačovala, sklesol, a tam ho našli na druhý deň na lúke prechladnutého a sem a tam všeličo hovoril. Otca svojho sa hrozil a nemôhol ho zniesť, keď prišol k nemu, alebo len keď bol v jeho izbe.

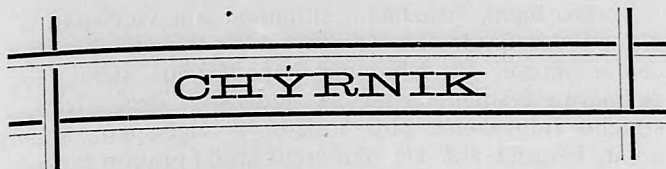
Gabriela Udinského dostihla ruka Božia. Vrchnosť na základe výpovede umierajúceho a písem pyšného zemského pána táhala na otázku. Darmo sa vyhovával, dôkazy boly proti nemu. Gabriela Udinského odvedli do Leopoldova do žalára až do smrti. Nikto ho nelutoval, veď v dedine ani jedného dobrého priateľa nemal.

Imricha vtedy pochovali, keď záhonský a dubovský statok vrchnosť prevzala, aby dedičom zavraždeného ako právny majatok oddala.

Urodzená pani Udinská ešte za dva roky posílala listy za svojim uväzneným mužom, a nosila do cintora na hrob Imricha vence, potom i ju zlomil ziaľ. Po krátkej nemoci i ju pochovali tam ku jej synovi Imrichovi. S týmto zabudli záhončania o smutnom príbehu rodiny Udinských, a lecikedy po krásnych

letných večerach porozpráva otec v rodine svojím tento naučný pád, že Boh všetko vidí, všetko zná, a každý hriech, keď i neskôr, dozaista tresce i na nápadníkoch.

Krivánsky.

— **Vyznačený notár.** Kráľ, podľa úradných novín, daroval Žigmundovi Szikszaymu notárovi to v obci Nagy-Ernye na odplatu mnohoročnej vernej a horlivej služby záslužný kríž so zlatou korunou.

— **Nový katolícky kruh.** Z mestečka Smolenic v prešporskej stolici nám píšú, že sa tam 2-ho decembra katolícky kruh utvoril s jednou ľudovou knihovňou. Katolícke obecnstvo v krásnom počte sa dostavilo na to tvoriace shromaždenie, a vtedy stanovy boli určené, ktoré sú už vysokému ministerstvu na udobrenie predložené. Na tomto slovenskom kraji je to prvý katolícky kruh — ale je istá nádej, že aj iné katolícke obce budú ho nasledovať. Cieľ je tak krásny a vznešený — totiž vzdelávať ľud, kresťanské mravy posilňovať a vyvíňovať patriotizmus, — že požehnanie nebeské nebude mu chýbať. Tak buďto!

— **Vítazstvo jedného katolíckeho spolku.** V Kečkemiete 18-ho decembra bola voľba do výboru. Výsledkom tejto voľby bolo skvelé víťazstvo katolíckeho spolku, pretože obidvoch kandidátov toho spolku s veľkou väčšinou vyvolili oproti 48-ročiacemu kandidátovi.

— **Vianoce a nedelňý odpočinok.** Štedrý večer ako i Sylvestrový večer tohoto roku, ako známo, padne na pondelok. Ponevác obecnstvo zvyklo pár dňami pred spomenutými sviatkami zaopatrovať sa rozličnými kupeckými článkami, minister obchodu výnimočne dovolil, aby v nedele padajúce pred sviatkami na 23. a 30. decembra priemyselná práca poľahke kupectvo mohlo byť prevádzané.

— **Fijalky v decembri.** V Illave — ako sa odtiaľ píše — onehdy išla jedna ženská spoločnosť na prechádzku do blízkych hôr. Keď prišli na jednu strminu, ku prekvápeniu našli tam celú hromadu fijalek v úplnom kvete. Nasbierali aj z nich, čo v decembri zriedka kedy sa stáva.

— **Umrel od strachu.** V Marcele v šomodskej stolici onehdy vypukol oheň. Strecha už bola v plameni, keď tade išol Michal Hoffmann bohatý to kupec na drevo so sklonenou hlavou; plameň nezbadal, snáď ani nevedel, že horí. Vtedy ktosi zrazu beží vedľa neho a čo mu hrdlo dalo, vzkrične: horí. Chorľavý človek tak sa nafakal, že mrtvý sklesol na zem.

— **Napyehnutý človek.** V Starom Tokode v ostryhomskej stolici na barborskej zábave hrozné nešťastie sa prihodilo. Žandári, ako obyčajne vošli do tančiarnie, aby sa dopytovali na dovolenie tancu a či zábava pokojne ide; zaujali miesto pri lešení, ktoré bolo pre muzikantov pripravené. Medzi tým jeden mladý muzikant menom Proháška zrazu s lešenia medzi tancujúcich chcel skočiť na zem, zrovna vskočil na pýcháč jedného žandára, ktorý mu prešiel cez črevá. Včul visí medzi životom a smrťou.

— **Vlaky sa zrazily.** Osobný vlak, ktorý sa pohol z Prešporka 12-ho decembra — ako nám odtiaľ píšú — medzi Ostryhom-Nánou srazil sa s jedným ťarchovým vlakom. Rušen a sedem vozov osobného vlaku, ako tiež tri voze ťarchového vlaku silno sa po-

kazily. Z cestovateľov a iných osôb, nikomu sa nič nestalo. Ponevác smenky chybné boli napravené, prihodila sa táto nehoda.

— **Skočil z bežiaceho vlaku.** V noci na osobnom vlaku jeden kočiš budapešťanskej konskej železnice na krátku slobodu cestoval domov do Duky. Pri Vacove, bol by mal sostúpiť ale stanicu odospal a len vtedy sa prebudil, keď vlak už úplnou rýchlosťou na otvorenej dráhe bežal. Kočiš vtedy chcel vyskočiť, ale ho chytli. Zas rýchlo vstal, vybehol na chod a vyskočil. Vlak na veľký krik zastavili a vedľa dráhy sa valajúceho človeka zdvihli. Dost šťastlivo skočil; inšé sa mu nestalo, len že na tvári sa pokalčil. Vo Vacove oddali ho policii.

— **Krvavé divadlo v Temešvári.** V Temešvári po tieto dni do hostinca prišiel Ján Steiner notársky pomocník z Rakasdie v krašoszörenyskej stolici s Paulou Várkonyi 18-ročnou vychovateľkyňou a pýtal izbu. Popredku ju vyplatil. O dvoch hodinách po polnoci zrazu dva výstrely zobudily čeliadku v hostinci. Práve vtedy vybehla z izby na chod Paula Várkonyi a kričala: »Jaj hneď umrem« a klesla mrtvá na zem. V izbe Steiner zakrvavený ležal na podlahe. On sám povyprával že spoločne sa odhodiali zomreť, a že on strelil do srdca dievčati, a potom na seba päť krát strelil, ale ani jeden výstrel netrafil ho smrteľne. Potom zas nabil revolver, ale sila ho opustila a sklesol. Obidva nechali listy. Vraždelníka, ktorý sám zapása sa so smrťou, zanesli do špitála. Obeta jeho bola jedinou podporou jednej chudobnej vdovy.

— **Jedon notár, ktorého chceli do povetria vyhodiť.** V sékelskej obci Magyaros traja figliari chceli do povetria vyhodiť notára Alberta Tókéša. Opo- vážlivci ako si vkradli nabitky s dynamitom do pivnice notárovej, ale nabitky, prv nežby boli mohli škodu urobiť, čeliadka našla a oddala žandárom, ktorá už zavedla vyšetovanie proti podozrivým sékelom.

— **Prečo volali naspák francúzskych poslancov.** Po pohrabe ruského cára všeliaké smelé politické poznámky sa robily na ten príbeh, že včulajší cár dal náhlivo naspák volať Gervaisa admirála a Boisdeffre generála, ktorí na pohrabe zastupovali francúzov a už boli odcestovali z Petrohradu, keď za nimi bežal na osobitnom vlaku cársky rýchloposel. *Times* anglické noviny včul objasňujú ten zvláštny pád takto: Keď admirál odcestoval, v ten deň jedna vznešená osoba pri dvore, ktorá neľúbí francúzov, takto rekla: — Konečne odcestovali francúzski republikáni. Včul už sami medzi sebou budeme. Naš pán dobre urobil, že ich preč poslal. Cár od jedného dôverného priateľa sa dozvedel tento výrok a takto riekol: — Ako, snáď som nebol dost srdečným naproti francúzskemu ponslastvu, že by som bol zaval príčinu k takémuto nedorozumeniu? To by mi veľmi ľúto bolo. Na to hneď vydal rozkaz, aby poprosili generála Boisdeffre aa dmirála Gervais, že by vzali účasť na svatbe. Preto sa potom stalo že pre odcestovavších osobitný vlak poslali a na svatbu ich naspák volali. Boisdeffre generál ale dostal najprvší ruský rád, totiž rád Alexandra Nevského.

— **Notár samovrahom.** V Kóbányi na ohrade židovského cintorína našli obeseného jedného slušne odeného človeka. Ako z listín uňho najdených vysvitá samovrah sa menuje Ludvik Csejty. 58 ročný notár z hontianskych Malých Darmôt, ktorého pre dake neriadnosti boli vyzdvihli z úradu a pravdepodobne pre toto spáchal samovraždu.

— **Červená a biela stužka.** V Békés-Čabe dvaja synovia, dvojčence Michala Zavorána sa po tieto dni oženili. Dvaja bratia pojali si za ženy Mariu a Zofiu Zsiroš, tiež dvojčence. Novomanželia ako mladí zatia, tak i mladé nevesty natoľko sa jedon na druhého nanášajú, že starý Zavorán ešte sám v prvých okamihoch nevie rozoznať manželky svojích synov a preto, aby sa omylom vyšlo, nariadil, aby jedna z nevest nosila na hlave červenú stužku a druhá bielu.

— **Nové omnibusy.** Nový podujimatel omnibusovej premávky v Budapešti zavedie pre túto dvojaké vozy a síce väčšie pre 26 a menšie pre 20 osôb počítajúc v to vodiča a kočiša. Väčšie vozy sú zhotovené dľa parížskej vzorky so sedadlami na streche voza.

— **Cirkevné náradia,** umelecké výšivky, kostolné a spolkové zástavy, ruchá ku sv. omši, oltárne obraze a na križovú cestu ligotavé sviečne, biele šaty, milostné predmety, a modlitebné knižky sú k dostaniu u Szűtsa a jeho spoločníka, dvorných to dovážateľov kardinála arcibiskupa a primáša uhorského, ktorých my tu vrúcne odporúčame. Soznamy ceny posielajú sa na žiadosť z darma.

DOPIS.

Vysoko ctený Pán Redaktor!

Z Horehronia. Voľba Breznianská. — Sotvá že odznelo mužné slovo vodcu katolíkov Uhorska slávneho muža gr. Ferdinanda Zichyho v Stoľnom-Belehrade stranivá organizácie kat. ľudovej strany, i hneď mal príležitosť volebný okres breznianský po odomretí nebohého vyslanca Egidiusa Lehoczského zastaf si pod zástavu tú, ktorá zaviala na sjazde katolíkov Stoľno-Belehradských. — Hneď po odumretí, bývalého vyslanca nášho sobrali sa niektorí verní povlekonosičia vládni do Budapešte, opýtať sa bohyni čo a ako načim myslieť o budúcom nástupcovi ablegáta nášho. — I prišli odtiaľ s tým heslom, že veru gr. Albin Csáky ochotný je prijaf mandát okresu nášho, jestliže, jednohlasne vyvolený bude. — Nasledovne 14-ho novembra výbor stoličný vypísal voľbu, miesto 28-ho novembra, — ako predbežne povedano bolo — na 22. nov.

Temer po všetkých časopisoch, ako jednohlasne zvolený ablegát náš, spomínal sa gr. Albin Csáky, tento úhlavný nepriateľ cirkve svätej. — Toto všetko bolestným a krvácajúcim srdcom sprevádzali opravdiví katolíci okresu nášho, rmutiac sa, že ponížená a spotupená má byť svätá zástava pravdy Kristovej. — Ako kedysi v tábore Filistinských vystupoval odedý vzbroji muž, a vyzývave potupoval ľud boží izraelský, až konečne pastiersky chlapec Dávid premôhol obra, toho bezbožného Goliáta, a odňal potupu z Izraelu; tak aj kňazstvo naše, vidiac potupený okres náš volebný jestliby jednohlasne totižto tento bezbožný Goliat mena katolíckeho mal byť zvolený za vyslanca, fažko nesúc poníženie našej sv. viery, vydalo otvorený list ku veriacim ktorý prosíme uverejniť v našom »Kreštanovi« a v ostatní deň voľby k nemalému strachu filistinských Csákystov vyhlásila ľudová strana za svôjho kandidáta dôst. p. Antona Cebecauera farára predajňanského.

To sme vedeli, že prevládať nemožno protivnú stranu, lebo ľudia mali už pozapredávané duše, a hla-

sy svoje. — Týždne trvaly pijatyky, ktoré stoliční náhonci vládni, úradníci atd. na haňbu a potupu mena kresťanského, a ku pohoršeniu a znemravňovaniu ubohého ľudu, prevádzali.

Prosbami, hrozbami, sľubami sám viceispán a s ním všetko úradníctvo štrngajúci s pohármí chodili po celom okrese. — A ľud náš i podľahnuť tlaku, jedni za márnú žranicu, druhí za judášsky groš, tretí zo strachu židovského, aby totižto p. viceispán, slúžny, notár, bergrád atd. zlé oko neukázali; pravím zapredali zástavu našu, išli kričať na slávu najväčšiemu na teraz nepriateľovi cirkve gr. Albin Csákyemu.

No predsa však odňal Boh potupu s okresu nášho. — A keď sa nám aj nepodarilo odohnať a premôcť tohto bezbožného Goliata, aspoň sme ukázali svetu, že sme mali odvahy a smelosti pustíť sa s ním do boja zadajúc mu ranu vystavením nášho kandidáta a tak obránili sme zástavu svätú, viery Kristovej.

Malý počet voličov ľudovej strany ako múry hradné zastaf si pod zástavu našu. — Prvý dojachal z vidieku zo svojou družinou Adolf Grüner statkár z Ondreja; sláva budiž takému katolíkoví, a vyznavačovi s celou jeho družinou! Sláva budiž všetkým voličom Ondrejským, Brusnianským, Nemeckým; statným až do jedného chlapa Zamosťanom, Predajňanom, Jasenčanom, Lopejčanom, Doľno-Lehoťanom, Brežňančanom, a všetkým hodným voličom ľudovej strany!

Sláva budiž tým vodcom, a neohrozeným obrancom, ktorý najviac pracovali pri voľbe našej a zachránili češť mena kresťansko-katolíckeho! Pri samej voľbe dialy sa neslýchané ukrutnosti a hrozby zo strany slúžnovského úradu.

Naším popredným mužom, ktorí starali sa o spravodlivé oddanie hlasov, hrozilo sa bajonetmi žandárskymi, zatvorením, ba čo viac jednemu nášmu zástupcovi malo byť ucho odtaté, (bez všetkej vážnej príčiny) aby bolo svetu známo, ako slobodne možno volíť ablegáta pod terajšou bezbožnou a od Boha odvrátenou vládou.

No silne veríme, že tá zástava kríža svätého, ktorá bola zaznaná a uplvaná u Brezna, mohutnejšie zaveje, a zabliskne sa v povetrí, keď prijde doba budúcej voľby, a keď sa otvoria oči, a uši nešťastným bratom naším, ktorí nás zapredali a zradili pri Brezne.

Všetkých statných voličov ľudovej strany, ktorí dali svedectvo pravdy Kristovej pri Brezne, a ktorí vyznali Krista pri Brezne, nech tak uzná za svojích vyvolených Spasiteľ sveta na súde Božom, a nech im odplatí kráľovstvom Božím. *Volíť.*

Od Villa- a Nemes-Ludrovej.

Veľactená Redakcia!

Dňa 4. decembra b. r. práve večer o 5 hodine po vyzvonení na pozdravení anjelské vytrhol strašný krik pokojných ľudí »horí«. Na skutku sa sbiehlí obidve obce, ktoré iba potok delí — a s napnutými silami bránili. Na pomoc prišli z V.-Štiavnice, Ružomberku, Bielehopotoka, Liskovej a Sliača, predsa 4-ro gazdovských stavov a na dvoch domoch strechy padli v obeť živlu. Škoda obnáša na 2500 zl. na 650 zl. bolo poistené. Keď už bol oheň lokalizovaný a každý videl, že sa niet čoho obávať, susednie obce rozišli sa domov aj so striekačkami, naši ľudia ale sohriaf a preobliecť sa, s uspokojeným svedomím, že svojej povinnosti zadost učinili. To najhoršie ale ešte len teraz nasledovalo. Asi štvrt hodiny po udusení ohňa v

Nemes-Ludrovej sa poznové krik stal, že vo Villa-Ludrovej na riadku — asi 150 metrov od prvého nešťastia — sa stodola zažala; na čo aj priam strašný oheň z nej vybušil, tak že ani hodina neuplynula a 20 gazdov bolo v ohni. Z Ružomberku, Veľkej-Štiavnici, Sliacha, Likavky a Liskovej pribehli zase pomáhať hasiť, čo aj všetkým najvrúcnejšie ďakujeme. Keď by nie tí, tak by bolo pol dediny v obet padlo. Trinásť striekačiek, medzi ktorými šesť hydrophorov bolo, len s veľkým namáhaním mohli oheň lokalizovať. Domy z čiastky obránili, ale maštale a stodole padly popolom tak, že aj tá zem horela. Škoda obnáša na 13000 zl., poistené bolo na 2500. zl.

Najhoršie ale to bolo, že ešte z väčšej čiastky nebolo vymlátané a tak zrno, krm pre rožný statok a ovce shorel.

Dobytok nemôžeme predať pre plúcnu nemoc na statku, jarmaky sú zapreté, pokrm shorel a o zrne na sľať ani slichu, sme hotoví žobráci; krm krumplov, ktorými sa musíme živiť a ktoré nám neshorely, — nemáme nič.

V najsúrnejšej potrebe a biede predsi nám odpomohli naše obce: Villa-Ludrova, Bielopotok, Veľká-Štiavnica a Vikolincez tam sa najšli dobrodincovia čo po pár žúpkov a šindia dali, nasbieralo sa pár sväzkov krmu. Nech že dobrodincom naším Všemohúci Boh odplatí všetkým tým, čo si od neho žiadajú; my im len ďakujeme srdečne a nežiadame to na taký spôsob prinavrútiť, radšej prosíme Všemohúceho, aby neboli nikdy utisknutí na také milodary.

Ešte všetkých dobrodincov prosíme, aby aj na budúce boli tak láskaví a nám v našom smutnom položení prispeli, zvláštne naše susedné obce. Konečne sa tiež obraciame s našou poníženou prosbou na čitateľov »Kresťana« ako na našich spolublížnych; asnaď sa rozpamätajú na slová starého Tobiáša ktorí riekol: »Dávaj almužnú, jestli budeš mať mnoho daj mnoho, a jestli málo, tak aj s toho mála udeľuj. Čo aj najmenší milodar s vďačnosťou prijme, lebo dlho musíme čakať, kým nám Pán Boh na rolách požehná. Vo pred ale prosíme Najvyššieho Pána, aby všetkým ktorí nám pomôžu v núdzi postavením veľkú odplatu udelil jak časne, tak aj večne. Jak by sme najšli takých dobrodincov, tak prosíme tie obety posielat na dôstojného pána Augustína Kekát farára Kuth Puszta o. p. Liptó-Nagy-Selmecz. Odporúčame sa do lásky milosrdným ľuďom.

Kalužan.

V Starej-Bystrici dňa 15-ho decembra.

Vysoko ctený pán Redaktor!

Keď človek číta dejepis predkov našich dozvie sa, ako horleli predkovia naši za vieru katolícku, ak mnoho obetovali na chrámy božie, ako sa starali aby jejích chrámy a inšie budovy k cti a sláve božej služiacie skvôstné a bohato ozdobené byly; ba mnohoráz celé svoje majetky obetovali na tyto ciele.

A dnes ako stojíme? Chladnosť vo viere panuje na všetky strany, a to nielen u ľudí cvičených a vzdelaných, ale už aj ľudu pospolitého chýta sa táto ošklivá nemoc. — Česť vymienkám! Nachádzajú sa i dnes mnohí, ktorí nielen horlia za vieru našu a všemožne bojujú za ňu, ale i dľa možnosti obetujú na chrámy božie a podporujú ich. — Túto chváli hodnú, obetovavosť dokázali dvaja občania starobystrickí Valent Viečorek a Gašpar Kuric; títo spomenutí občania kúpili pre náš kostol jednu skvôstnú zástavu,

ktorú dôst. p. dekan Št. Kapallay dňa 25. novembra požehnal. — Za tak zvaných krstných rodičov — ako to običajne pri požehnaní zástav býva — volaný bol p. Františ Horváth polesný z Riečnic i z jeho manželkou.

Tešilo nás všetkých, že spomenutí občania p. Horvátha, muža to katolíckeho ducha, k tejto slávnosti pozvali, ktorý nielen na oko a dľa matriky je »dobrým« katolíkom, ale to dokazuje slovom, skutkom a životom. Takýchto mužov je nám treba včil, keď chceme aby sme zvíťazili.

S týmto príkladom povzbudzení našli sa traja občania a síce: Ján Hančinsky, Jozef Hančin a Ján Biela, ktorí jednu bronzovú lampu pred hlavný oltár darovali nášmu chrámu. — Za túto jejích obetovavosť v mene farníkov vyslovujem im: zaplať Pán Boh!

Promotor.

HOSPODÁRSTVO

Náhľady o vlašajšom prezimovaní ozimín. Prof. Brümmer v Jene udáva, že minulej jari v rozličných nemeckých hospodárskych časopisoch uverejnené bolo do 600 dotazov, týkajúcich sa nepriaznivého prezimovania tohoročných ozimín. Na tieto dotazy došlo asi 140 odpovedí od výtečných hospodárov; nebude škodiť keď sa s týmito, zaiste cennými praktickými náhľady oznamíme.

Všetky došlé zprávy sa v tom srovnávajú, že oziminy, ktoré na rolách s ťažkou orniceou neprenikavou spodinou zasiaté byly, zle prezimovaly, obzvláštne ak roľa ležala k severu alebo k západu; kdežto oziminy, ktoré byly na ľahších pôdach o mnoho lepšie prezimovaly.

Kde sa ozimina zasiała do takej role, na ktorej sa hnojilo práve pred sejbou, tam oziminy byly o veľa horšie, ako v tých, ktoré stály v starej síle.

Do úhoru siate oziminy, čo sa aj neskoršie sialy, dobre prezimovaly.

Na suchej a dobre spracovanej roli s hlbokou orniceou oziminy lepšie prezimovaly, ako na poliach, ktoré sa za mokra oraly a ziasaly.

Kto sial pekné, zdravé a ťažké obilie, ten mal lepšiu úrodu, ako kto si obilie náležite nepripravil k sejbe, lebo minulý rok nebol priam priaznivý na vývin zrna.

Časne a neskorozasiate oziminy obstály, kdežto strednie skoro všetky vyhynuly.

Kto sial zrno zo svojho chotára, ten lepšie pochodil, ako ten, ktorý si zrno na siatie s iných chotárov kúpil.

Tam kde sa oziminy rukou siali, nevydarily sa tak, ako tam, kde sa strojom sialy.

Kto pri časej sejbe v ľahkej pôde hlboko sial dobre pochodil, ako aj ten, kto v ťažkej pôde plytko sial, zvláštne ak sa sejba oneskorila.

Z udaných náhľadov vysvitá, že oziminy lepšie prezimujú, keď:

1. sa roľa za sucha obrobí ako za mokrého počasia;

2. roľa má byť pred siatim uľahnutá, nenakyprená; preto pred siatim nech sa skôr válok upotrebí, ako brána.

V tom prípade, že sa pod oziminu hnojí, usilujme sa hnoj hlbšie zaoarať.

3. Časná sejba a plné zdravé zrno donášajú dobrú úrodu. Sejme strojom a ak sme sa so sejbou oneskorili, až do konca októbra, nesejme hlboko ;

4. pole nechajme trochu hrudovaté, obzvlášťne pod pšenicu ;

5. nesejme len tie fajty obilia, o ktorých sme sa sami presvedčili, že sa daria v našom choťari.

Pripravme si tak roľu, aby voda na nej nemala sa kde zastaviť, ale aby odtiekla.

Rozmary a žarty.

Odpoveď.

A. »Vaša žena je opravdivý anjel.«

B. »Ovšem; človek musí len s ňou nebeskú trpezlivosť mať.

Na venkove.

Dievča: »Naša matka dá vás prosiť, či by ste nám nepožičala vašej putne, aby sme si do nej kapusty nezakvasili.«

Súseďa: »Hneď to nemôže byť, lebo práve dieťa v nej kúpem.«

Strašná myšlienka.

Zúzka (ktorá cez mnohé roky sa usilovala vydať sa, konečne stojí na sobášii pred oltárom. Keď sa obrady skončili, na raz strašne prefaknutá rekne: »O Bože, či sa mi to len nesnívalo!«

Dobrá rada.

Starý mládenec: »Mňa už viac nič neteší v krčme!«

Manžel: »Len sa ožeň, potom zas hneď ňa bude tešiť v krčme!«

Z kasárne.

Kapráľ: »Nedávno som povedal, prečo sa nemáte ísť kúpať hneď po obede. — Nuž rekrút Ťapák, prečo sa nemáte kúpať, keď ste si žalúdok napchal halúškami?«

Ťapák: »Ponevác ľahko by som sa zanoril môhol!«

Hodný syn.

Sedliak (ktorý navštívil svojho syna na vysokých školách sa učiaceho ku svojej rekne): »A to naše chlapčisko ako ti to včas vstáva, stará! To ani sám som nerobil za mojích mladých časov! Pomysli si len, už o 6. hodine ráno prišol ti podnapitý domov!«

Ach tak!

A: »Ako si spokojný v stave manželskom? si-li šťastlivý s tvojou ženou?«

B: »Nie celkom, všade ma nasleduje!

A: »Však ti to len príjemno môže byť.«

B: »Tak? Keď beží za mnou i do krčmy?«

LISTÁREŇ.

Na také listy, ku ktorým nenie pripojená poštová marka, osobitým listom neodpovedáme, odpovie sa len v listárni.

Naše noviny „Kreštan“ velebným Pánom v Kristu i erga sacra sú k dostániu, kto by tedy zamýšľal si takto zaopatriť naše noviny, nech sa obráti na Redakciu „Kreštana.“

Prosíme tých ct. predplatiteľov, ktorým predplatok koncom tohoto mesiaca sa minie, aby čím skorej predplatok obnoviť ráčili.

Mešfan. Dobre, len pokračujte, tak by mal každý robiť. — Szucsány. K. E. Váš článok sa opozdil, ale v budúcnom čísle snáď ho upotrebíme. — Kassa. S. J. Všetko je v poriadku. Chybujúce čísla sme poslali. — Kőmőczbánya. M. M. Tejto nepríjemnosti príčinou bolo jedine dievča, ktoré nápisné obalky fahá. 10 a 11 čísla už bolo na dôkladný nápis poslané. — Szombathely. V. R. Všetko je v poriadku. — Nagy-Szombat. K. J. Z 10 a 11 čísla po 9 exemplárov sme poslali. — Felső-Volga. L. M. Podľa vašeho listu sme urobili. — Ó-Besztercze. Sz. J. V poriadku. — Oszuszkó. M. G. Detto. — Bajmőcz. Ngs T. J. Najnovšie oznámeným päť predplatiteľom noviny sme poslali, jestli že ich nedostali, jedine pošta je na príčine. — Récese. W. K. Ráďte nám oznámif na čo sú tých 4 zl. 30 kr.? — Morva-Szt-János. O. F. Peniaze sme dostali, noviny pôjdu. — Breznobánya. K. J. Urobili sme poriadky. Čo sa ale chybujúcich čísel týka, ľúto nám je, poslať nemôžeme, lebo sa všetky minúli. — Récese. Sz. J. Ráďte nás upovedomiť kedy ste predplatil a na koľký čas. — Rőzsahegy. B. Maria. Detto. — Bartos. A. S 9-tým číslom nemôžeme slúžiť, minulo sa. — Prosíme za trpezlivosť stranivá expedície od tých predplatiteľov, ktorí sa v posledních dňoch týždňa predplatili.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to, keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na correspondentnej karte nepýta druhé, lebo to je unovánie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví pošťára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý počtový úradník *úplne za darmo*. Keď by niektorý tu nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten osoh, že pošťari väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

Knížná polica.

Katolíckému ľudu odporúčame nasledovné knihy:

„**Kráľovná Sv. Ruženca.**“ Mesačné sošity, vychádzajú 1-ho v každom mesiaci. Predplatná cena na celý rok 80 kr. (160 halierov), Spisuje Štefan *Pironsák* farár v Trstenej v oravskej stolici, u ktorého sa možno predplatíť.

„**Dom Svätý**“ čili „**Život Tobiášov.**“ Domom kresťanským k nasledovaniu predstavil Karol *Latasse* biskupský vikár v Nancy, v Lotaringii. Cena 85 kr.

Znovu vydáva: Fr. Richard *Oswald* správca fary na Teplej (Lenge o. p. Bélebánya). U toho istého vydavateľa je k dostaniu: **Ružencová knižočka.** Albána *Stolcza* **myšlienky o žoltári.** Cena jedného výtisku 15 kr.

„**Blahoslavený**“ P. *Diego* z Cadixu kňaz rádu kapucinského. Spísal: P. Norbert *Stock*. Poslovenčil: Alois *Behúnek* farár lančársky. K dostániu: V Trnave u Žigmunda Wintera.

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 6.55—6.95 zl. Raž 5.30—5.40 zl. Jačmeň: na krm 5.60—6.00 zl. do pálenie 6.25—6.80 zl. na várku 7.15—8.15. Oves: 5.90—6.20. Kukurica: 5.60—5.70. Proso: 6.00—6.60. Vo Viedni každý mc. o 50 krov dražší.
2. Olejové zrná. Lanové semeno: 10.50—11.50. Kopové semeno: 9.00—9.50.
3. Strova: Veľká biela fizufa 8.50—9.—; tmavá 7.25—7.50 okrúhla: 8.50—9.—, drobná 9.70— tarkavá 7.00—7.25 šošovica 9—15. Hrach 9.00—10.50. Čistá 15.50—20.
4. Kupecké zelinové plody: Mak 18—20. Burgyňa 1.70—2.20. Cibufa 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petržefem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.
5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 3.00—3.80. Lesné a horné seno 3.00—4.20. Slama. Na postielanie: 1.20—1.35. Žup 1.20—1.40.
6. Siatie: Červená ďatelina 63—68. Lucerna 42—48 zl. Jarní ľadník 1/2—7 zl.
7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: asi 149 hospodárskych volov; 285 dojných kráv. Následovné boly ceny: Vyborená pára volov do jarma do 280—320 zl. Dojné kravy: za jeden kus 59—150 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 2328 kusov oviec. Ceny: 10—15.— zl. za páru, a 17—21 za živý kilo. Sviný trh: za kilogram 43—43 1/2. V salašoch 31.762 kusov bolo umiestnené.
8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 32—33 zl. Vosk 164—165. Vajca 27—30. Loj. Maslo I. 100—140 zl. II. 70—120 mc. Slanina 42.00—50., udená 42—43.50 zl.

MATEJ UDVARY

hodinár a šperkovník

V BUDAPEŠTI, KEREPESI-UT 57. SZ.

popri kaviarni Munkácsy.

Pravé genfské hodiny, zlaté a strieborné šperky, ďalekohľady a sklad technických nástrojov. 2—10

NAPRAVENIA NÁLEŽITE A S POISTENÍM SA VYKONÁVAJÚ.

Obrazkové soznamy ceny zdarma.

VIANOČNÝ DAR

pre katolícke školské dietky

v knihtačiarňi Karla Salvu v Ružomberku (Liptó-Rózsáhegy) dostať modlitebnú knížku

„JEŽIS PRIATEL' DIETOK.“

Sostavil Štefan Janovčík, farár likavský, strán 288. Obsahuje modlitby a 232 piesní (48 s notami), ktoré sa úplne s piesňami Spevníka Vojtešského a Nábožných Výlevov srovnávajú, čo i zapríčinilo, že z tejto knížky behom sotva dvoch rokov 5700 kusov sa minulo.

Cena výtiskov v šagrine skvostne viazaných po 65 s poštou 80 v platne 30.

➔ Druhé vydanie sa chystá. ➔

Uchvativý podiv spôsobujú

tie z Ameriky skrze mňa dovedené

jedine opravdivé goldinové bez klúčika (remontoir) natahováce hodiny

s kotvovými strojmi docela náležite regulovanými. Tieto hodiny hladké alebo ozdobené ich schránky ani skrze tie najkúsenejšie osoby nemôžu byť rozoznané od opravdivých zlatých hodinek.

Jedny hodinky stoja 5 zl. 75 krajciarov

spolu s kožovou pošvou. Opravdivé goldinové reťazky na hodinky s poistujúcou spruhou, marquisova-, športová- alebo pancierová forma, jeden kus 1 zl. 50 kr. Jedine opravdivé goldinové hodinky v rozličnom dohotove sú na mojom sklade

a pre ich výbornosť sú veľmi obľúbené. V najjemnejšom vyhotovení jeden kus 6 1/2, 8, a 10 zlatých. Goldinové gavalierske prstene, s veľkolepým diamantovým alebo zlatopázoovým napodobnením 1 zl. 50 kr. — Rozposielka skrze listovú poštu len s doberkou. — Čo nezodpovedá, naspák sa prijme.

JULO HOROVITZ, prvý uhorský rozposielací priemysel.

V Budapešti, VIII. ker. Nagyfuvaros-u. čís. 14.

Daj pozor! Chrán sa bezcenných nápodobnení, jedine opravdivé goldinové hodiny len u mňa sú k dostániu. 2—1

OZNAM

pre kupovačov vína!

Úctive na známosť dávame ct. pánom kupovačom vína, hostinským a privátnym, že my, aby sme židovským nesnazam pri kúpe vína odpomôcť mohli, v Račišdorfe utvorili jednu spoločnosť, ktorá za úlohu si vzala, cteným kupovačom, čisté,

OPRAVDIVÉ, NEFALŠOVANÉ VÍNA

predávať. V tomto, bohužiaľ už od dávna panujúcom neporiadku, ktorý len židovskí jednatelia zapríčinili, toto podujatie dozaista s radosťou bude prijaté, pretože zrejmo je, že kupovači skrze pravú, kresťanskú posluhu, tú najmožnejšiu výhodu požívajú. Preto prosíme v čas potreby ráčte sa obrátiť na nižej podpísaných, alebo na jedného z týchže, vôbec statočných, kresťanských a čo najlepšie známych obchodníkov, ktorí o tom najlepšom obslužení poistujú. S úctou:

Karol Würfl,
kupec čís. 132.

Ján Böhml,
hostinský ku „Peklu“.

Alois Bergmann,
kupec čís. 103.

Pavel Fekete,
dorábač vína čís. 159.

Spoločnosť prejednatelstvo vína v Račišdorfe (Prešporská stolica.) 2—10

Odkiaľ si máme obstaráť lurdské
a iné sochy, jaskyňu, krížiky, sväté
hroby, krížové cesty at.d.

od výborného sochára

Jozefa Runggaldiera

Sv. Ulrich-Gróden

(v Tirolsku)

Ponevác ten sochár slovensky nevie, prosia sa všetci tí,
ktorí chcú po slovensky dopisovať, aby sa obrátili

na Gustava Štampfl

v Budapešti, VIII. Német-uteza
6. szám.

Lurdská voda

v pôvodných jedoliterových sklenicách s
obalením a bezpoplatku 2 zl. 10 kr.

Pod nápisom

„Lurdské podivné zahojenia“

s mnohými pôvodnými obrázkami ozdo-
bené dielo v krásnej plátenej väzbe 33
harkové za 2 zl. Toto dielo v ktorom sa
vyprávajú v Lurde na tom svetochýrnom
milostivom mieste od roku 1858 sa pri-
hodivšie podivnejšie uzdravenia, podľa dô-
kladného oznamu očitých svedkov, na
základe pôvodných správ zrovna z milo-
stivého miesta vzatých, čo najvrúcnejšie
odporúčame. Môže sa obstaráť u hore
spomenutého

GUSTAVA ŠTAMPFL

V BUDAPEŠTI

VIII. Német-uteza 6. sz.

Ohlasy pre naše noviny výlučne prijíma vydavateľstvo „Magyar Néplap“ v (Budapešť, I ker.
Döbrentey ulica číslo 18.)

Veľbným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetky cir-
kevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávad na sklade sú
a hneď sa môžu poslať: Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.

Výťah z krsťnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

Krstné, sobášne a smrtné listy,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížečky pre údy občianskych spolkov a knížečky spláčováce.

Kus týchto 8 stranových knížečiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 2 kr.
Okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a
súkromné odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva
a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme veľbných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov
a každého katolika, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarňi alebo v takej,
ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im
vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa
budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým
honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí
si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1894. 29. septembra (I., Döbrentey-ulica 18.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.